

Друштвена стигма удружена са вирусом COVID-19

Опасности по јавно здравље, каква је и епидемија корона вируса тј. COVID-19, су веома стресан период за људе и друштво. Страх и анксиозност везани за ову болест могу довести до друштвене стигме.

Шта је то друштвена стигма? Друштвена стигма повезана са здрављем подразумева негативни став о особи/особама које имају одређено обољење. У ситуацији епидемије, ови људи могу бити обележени, дискриминисани, или могу изгубити свој дотадашњи статус због повезаности са болешћу.

Стигма (као и дискриминација која из ње произлази) може негативно утицати на особе са обољењем, као и на оне људе који о њима брину, односно на њихову породицу и пријатеље. Актуелна COVID-19 епидемија изазвала је друштвену стигму и дискриминаторно понашање према људима одређене етничке односно географске припадности (Азијати), као и према особама за које се верује да су биле у контакту са вирусом. Такође, она може бити усмерена и према људима који су изашли из карантина, иако они више не представљају ризик за друге.

Зашто COVID-19 изазива толику стигму? Ниво стигме повезане са корона вирусом се заснива на три фактора: 1) то је болест која је нова и за коју су многе ствари још увек непознате; 2) често се плашимо непознатог; 3) лако је повезати страх са „неким другим“.

Разумљиво је да постоји збуњеност, анксиозност и страх у јавности. Нажалост, ови фактори такође доводе до распламсавања штетних стереотипа.

Какав утицај има стигма? Стигма може штетити друштвеној повезаности и довести до могуће социјалне изолације група, што може чак довести и до ситуација у којима се вирус лакше, а не слабије шири. Ово може довести до озбиљнијих здравствених проблема и тешкоћа у контролисању ширења болести.

Наиме, стигма може:

- довести до тога да људи који су заражени крију болест како би избегли дискриминацију
- спречити људе да одмах потраже помоћ здравственог система
- обесхрабрити их да усвоје здраве облике понашања

У данашњем друштву, посебно у ситуацијама каква је тренутна пандемија, велики број информација стиже до нас кроз различите канале и на различите начине. Много је информација које нису проверене, које појачавају страх и могу довести до повећања друштвене стигме повезане са болешћу. Често се говори о „случајевима“ или о „сумњивим случајевима заражених“. Говори се о ширењу вируса, што даје утисак да су они који су заражени урадили нешто лоше. То умањује емпатију, и такође

може довести до тога да људи бирају да не траже помоћ како не би били „обележени“. О превентивним мерама често се говори у виду претњи, и на тај начин се шаље порука да аутоматски радимо нешто што не треба и да смо за нешто криви. Такође, уколико је неко предузео све мере заштите, али је и поред тога оболео, због друштвене стигме могуће је да се сам осећа, или људи око њега, да је „нешто лоше урадио или скривио“.

Постоји и „инфодемија“ – епидемија ширења информација о COVID-19 која се шири брже од самог вируса. Ова појава носи опасности, јер обликује начин на који сагледамо ситуацију, доприноси и негативним ефектима као што су стигматизација и дискриминација људи на неки начин повезаних са вирусом. У тренуцима када одређене земље (на пример Црна Гора) објављују податке оболелих у циљу „заштите“ осталих, стиче се утисак да се ради о особама које су на неки начин криве или обележене.

Свако од нас на одређени начин може допринети побољшању ситуације. Како поштовањем препорука да спречимо могуће ширење вируса, тако и побољшањем начина комуникације како бисмо спречили „инфодемију“.

Врло је важно нагласити следеће ствари:

- Не постоји група људи, етничка припадност или популација која има већу вероватноћу да добије или пренесе корона вирус у односу на друге;
- Иако је природно да будемо забринути око епидемије COVID-19, врло је важно да не дозволимо да страх доведе до стигматизације пријатеља, комшија или чланова шире заједнице. Треба да се односимо са саосећањем према свима, и да се успротивимо уколико чујемо друге да износе ставове који изазивају стигму према људима из наше заједнице (посебно на друштвеним мрежама);
- Особе код којих је потврђено присуство COVID-19 и које су у изолацији, као и особе које су му биле изложене и због тога су у самоизолацији РАДЕ ПРАВУ СТВАР и штите своју заједницу. Такве особе не би никада требало да буду изложене злостављању, лично или путем друштвених мрежа. Неопходно је да понудимо емпатију, подршку путем телефона или порука, као и помоћ уколико је потребна, а никада непријатељски став или осуђивање.

Суочавамо се са тешким задатком заустављања ширења вируса. Овај задатак биће много тежи уколико се људи плаше како ће бити третирани ако се јаве здравственим службама, или из предострожности уђу у самоизолацију.

Стручњаци Института за ментално здравље